

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

На сьогоднішній день в земельному праві не має встановленого чіткого порядку конфіскації земельних ділянок. В чинному законодавстві існують колізії щодо врегулювання даного питання і це призводить до неефективності використання даного правового інституту. Так, будь-яке втручання представників органів влади або правоохоронних органів у безперешкодне розпорядження особою належним їй майном має відбуватися лише на підставі чітко регламентованих положень закону.

Проте кількість скарг від громадян України, у тому числі до Європейського суду з прав людини, щодо неправомірної конфіскації майна, у тому числі земельних ділянок, свідчить про наявність проблем у цій сфері та необхідності покращення законодавчого регламентування.

Основу правового регулювання питання конфіскації земельних ділянок складають, нормативно-правові акти серед яких: Конституція України, Земельний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші.

Конфіскація – це примусове безоплатне вилучення майна у власника без компенсації його вартості, яке застосовується у зв'язку з вчинення ним правопорушення. Відповідно до ч. 6 ст. 41 Конституції України, слід зазначити, що конфіскація майна застосовується лише на основі рішення суду, а також у випадках, обсязі та порядку встановленому законом [1].

В статті 354 Цивільного кодексу України зазначається, що до особи може бути застосовано позбавлення права власності на майно за рішенням суду як санкція за вчинення правопорушення (конфіскація) у випадках, встановлених законом. Конфісковане майно переходить у власність держави безоплатно. При цьому обсяг та порядок конфіскації майна встановлюються законом.

Станом на сьогоднішній день відносини щодо конфіскації земельних ділянок врегульовано спеціальними нормативними актами. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 року № 1340 затверджено Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним [2].

Згідно ст. 148 Земельного кодексу України, земельна ділянка може бути конфіскована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Зміст диспозиції правової норми ст. 148

впливає з ряду інших статей Земельного кодексу України до яких відносяться п. «д» ст. 140 ЗКУ, п. «в» ст. 143 ЗКУ [3, с. 356].

Інститут конфіскації земельної ділянки, як міра покарання особи, яка вчинила злочин застосовується також у кримінальному праві це передбачено в ч. 1 ст. 59 Кримінального кодексу України (далі – ККУ), порядок і зміст цієї процедури встановлюється в ч. 2 ст. 59 ККУ. Чинне кримінальне законодавство, передбачає зокрема конфіскацію майна, яка передбачається за вчинення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 115 ККУ), торгівлю людьми або іншу незаконну угоду з людьми при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 149 ККУ), крадіжку, вчинену в особливо великих розмірах або організованою групою (ч. 5 ст. 185 ККУ) та ін [4].

Беручи до уваги думку вітчизняних законодавців – конфіскацію можна розглядати, як стягнення в дохід держави одержаної стороною за господарським зобов'язанням земельної ділянки, якщо таке зобов'язання

«визнано недійсним як таке, що вчинено з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства» за рішенням суду. Водночас, можливість застосування даної норми Господарським кодексом України (далі – ГКУ) щодо угод про відчуження земельних ділянок ставиться під сумнів положеннями ч. 1 ст. 4 ГКУ, які виключають земельні відносини з предмету регулювання кодексу [5].

Якщо розглядати положення інших законодачих актів про конфіскацію земельних ділянок (наприклад, КУпАП), то існує мала вірогідність застосування цього нормативно-правового акту. Проте наприклад у випадку вчинення правопорушення, передбаченого ст. 181 КУпАП, земельна ділянка може бути конфіскована, якщо вона є ставкою у грі. Цей висновок можна зробити на основі досліджень О. В. Єлісєєвої.

Таким чином, конфіскація земельних ділянок, як міра відповідальності є досить поширеним засобом реагування держави на порушення приписів законодавства. Застосування конфіскації земельних ділянок здійснюється за різними підставами: нецільове використання та неналежне утримання; суспільні інтереси; стягнення за відповідне правопорушення. Важливим моментом, щодо врегулювання даного питання є усунення невідповідностей в різних галузях законодавства. На даний час є можливим врегулювання цього питання за допомогою використання судової практики, а також є необхідність прийняття єдиного закону України, який регулював би питання конфіскації земельних ділянок.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 03 жовтня 2003 р. // Відомості

Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.

3. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А.М. Мірошніченко, Р.І. Марусенко. – 5-те видання, змінене і доповнене. – К.: Алерта, 2013. – 544 с.

4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.

5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.